

سیر تحول هنر و معماری ماقبل تاریخ در سیلک کاشان

نویسنده اول^۱: الهام قربانی

^۱ سمت و نام دانشگاه: دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی تهران مرکز

پست الکترونیکی: Qorbani.elena@gmail.com

چکیده

با مطالعه و تحقیق اجمالی خواهیم دید که هنر سفال و معماری عمری بس طولانی دارد، در واقع از زمان پیدایش انسان. هنر انسان عصر باستان بیشتر یا جنبه کاربردی داشته یا در جهت اعتقادات مذهبی و باورهای او شکل گرفته بوده است. با گذشت زمان هنر ابعاد وسیع تری یافته است و در تمام ابعاد زندگی انسان ریشه دوانده است و با آن رشد کرده، متعالی تر می شود.

در فلات مرکزی ایران، مناطقی که حاوی آثار و بقایایی از زیستگاه های کهن بشری باشند، کم نیست. اما یکی از کهن ترین منطقه ای که بتواند تطور فرهنگی و زیستی کاملی از حیات مردمان بومی این کشور، از زمان سکونت های اولیه تا دوره ی تاریخی را در دل خود جای دهد، تپه های سیلک کاشان می باشد. تپه های سیلک کاشان در ۳ کیلومتری جنوب غربی کاشان و سمت راست جاده کاشان به فین در روستای " دزتش " واقع شده اند. این تپه ها متعلق به منطقه ی ۵ باستانشناسی ایران هستند. لایه های تاریخی یافت شده در این تپه ها، از نظر قدمت و ویژگی هایشان، تاریخچه ای از سکونت بشر ایرانی را در مدت زمانی طولانی، به طور مستمر و پیوسته، در درون خود جای داده اند. نکته ی جالب توجه این که، این لایه ها پشت سرهم از نظر زمانی، بدون هیچ انقطاعی، بر روی هم قرار گرفته اند و به همین دلیل امکان بررسی و شناختی کامل را برای ما فراهم می آورند.

بررسی و پژوهش های متنوعی درباره ویژگی های مختلف هنر سفال و معماری در تمدن سیلک صورت گرفته است. تنوع این پژوهش ها چنان است که در نگاه نخست به نظر نمیرسد مجالی دیگر برای پرداختن به ویژگی های هنر سفال و معماری این تمدن که به نوعی موضوع این مقاله است، مانده باشد. اما مقاله ای که پیش روی شماست می کوشد منظری جدید از مطالعه هنر و معماری این تمدن را

نشان دهد. این منظر به واسطه جدیدترین یافته‌های باستان‌شناسی در طرح بازنگری تپه‌های سیلک ممکن گردیده که چگونگی انجام آن در این مقاله ارائه می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: هنر، معماری، سفال، نماد، تمدن

مقدمه

چرا گذشته را بشناسیم؟ منظور از شناخت گذشته بازگشت به گذشته نیست. بازگشت به گذشته اساساً منتفی بوده و هر نوع تاکید مضاعف در این باره، جز به تقلید و صحنه‌آرایی منجر نخواهد شد، لکن شناخت و آگاهی از روند تحولات در گذشته برای انجام اقدامات در آینده سودمند خواهد بود. از این رو شناخت مکان‌های تاریخی می‌تواند نقش ارزنده‌ای را در انجام تغییرات و توسعه‌های جدید در این مکان‌ها داشته باشد و زمینه را به منظور همگرایی هر چه بیشتر رویکردهای حفاظت و توسعه یا به عبارتی «حفاظت و بازآفرینی یکپارچه» فراهم آورد. در اینجا مختصری راجع به هنر و معماری ساکنین فلات ایران از آغاز پارینه‌سنگی تا آغاز تاریخ صحبت خواهیم کرد و در آخر به طور ویژه به بررسی سیلک خواهیم پرداخت.

۱ هنر ساکنین فلات ایران از آغاز پارینه‌سنگی تا آغاز تاریخ

۱-۱ هنر دوران‌های پارینه و میان‌سنگی

از آغاز حیات تغییرات جغرافیائی فراوانی روی کره زمین حاصل شده است. دگرگونی‌های عظیم موجب گردید که سطح زمین قرن‌ها از یخ پوشیده باشد فصل باران ابتدا در قاره آسیا آغاز گردید و یخ‌ها ذوب شد و آثار حیات پدیدار گشت و بدین جهت پیدایش انسان را برای اولین بار در قاره آسیا متحمل دانسته‌اند.

بعد از مدتی طولانی آب و هوا تغییر کرد و دورانی پیش آمد که تا به امروز نیز ادامه دارد. قلت تدریجی باران و ارتفاع سطح دریاچه‌ها سبب کندی جریان رودها و کاستن آب آنها گردید. فرآورده‌های رسوبی رودها بخصوص در مصب‌های خود بتدریج موجب تشکیل دشت‌های کوچک و بزرگ شد که در میان کوهها و دره‌ها حایل گردیده و ساختمان طبیعی خاک ایران را بوجود آوردند.